

Свида О.Г.

*доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доцент, кандидат юридичних наук, адвокат*

ІНСТИТУТ ПРИСЯГИ АДВОКАТА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Адвокати представляють собою професійну групу, об'єднану певним соціальним статусом, спільністю завдань, функцій, традицій, інтересів. Це неминуче накладає відбиток на культуру, систему цінностей, моральність кожного адвоката, незалежно від того, чи займається він адвокатською діяльністю індивідуально або в складі адвокатського об'єднання. Важливою умовою ефективного функціонування адвокатури є здійснення адвокатської діяльності високопрофесійними і високоморальними представниками юридичної спільноти. Це одне з ключових завдань перманентного реформування адвокатури України, оскільки професійність надання правничої допомоги насамперед повинна свідчити про її високу якість.

Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено складення адвокатами присяги адвоката України, що відповідно до ст. 6 є завершальним етапом на шляху до набуття статусу адвоката.

Інститут присяги не є для вітчизняного законодавства новим, оскільки відомий ще з давніх часів. Широко поширений він на сучасному етапі та передбачається досить широким колом нормативно-правових актів. Тим не менш, в правовій літературі пропонуються різні підходи до юридичного визначення присяги. Так, деякі автори вважають, що присяга – це офіційна урочиста обіцянка дотримуватися певних зобов'язань, зокрема, на підтвердження правдивості свідчень, вірності тій чи іншій справі, діяти відповідно Конституції і т.п. Інші вчені переконані, що присяга – це клятва на вірність Основному закону і служінню народу, яку в обов'язковому порядку дає посадова особа, яка вступає на високу державну посаду, проте таке її розуміння вважається дещо звуженим та не прийнятним щодо присяги адвоката.

Складаючи присягу, адвокат бере на себе обов'язок у своїй діяльності дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил адвокатської етики, чесно і сумлінно забезпечувати право на захист та надавати правову допомогу відповідно до Конституції України і законів України, з високою відповідальністю виконувати покладені на обов'язки, бути вірним присязі (ч. 1 ст. 11 Закону).

Складення особою присяги адвоката України відіграє не суто психологічне значення для адвоката або має лише церемоніальне забарвлення, але й тягне за собою правові наслідки. Зокрема, відмова особи

від складення присяги тягне за собою й відмову у видачі свідоцтва про право на зайняття адвокатської діяльності, дотримання присяги адвоката України є професійним обов'язком (п. 1 ч. 1 ст. 21 Закону), порушення присяги є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності (ст. 34 Закону) на підставі чого на адвоката може бути накладено дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатської діяльності (ст. 32 Закону).

Аналізуючи зміст присяги адвоката, вважаємо, що її зміст потребує деякого вдосконалення. Зокрема, можна взяти до уваги окремі положення суддівської присяги, за якими особа зобов'язується, окрім іншого, «не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя» (ч. 1 ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року). Адаптуючи це положення, можна запропонувати доповнити сформульований у ст. 11 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» текст присяги адвоката й таким обов'язком: «не вчиняти дій, що підривають авторитет адвокатури України». Вартим на увагу є й формулювання в тексті присяги прокурорів, за якою вони зобов'язуються «постійно вдосконалювати свою професійну майстерність» (ч. 1 ст. 36 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року).

Слід також констатувати, що окремі положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» сформульовані дещо неконкретно. Насамперед слід звернути увагу, що в тексті присяги міститься обов'язок дотримуватися правил адвокатської етики, проте п. 1 ч. 1 ст. 21 Закону містить обов'язок адвоката «дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики», тобто текстуальне тлумачення цього законодавчого положення настановляє на висновок, що дотримання присяги розглядається окремо від дотримання правил адвокатської етики, не зважаючи на формулювання тексту присяги.

Далі, аналогічний підхід простежується у статті 34 Закону, в якій визначається, що підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, у частині 2 цієї ж статті визначено зміст поняття «дисциплінарний проступок», до якого віднесено як самостійні види проступків: порушення присяги адвоката України та порушення правил адвокатської етики. Більш того, спірним є ще й формулювання п. 5 ч. 2 ст. 34, за яким окремою підставою для притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності є «невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків», який, по суті, виходячи з положень ч. 1 ст. 21 Закону вже охоплює додержання присяги адвоката.